

А. Комаренко, канд. ист. наук, доц.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев,
М. Ключало, студ.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ПРОГРАММЫ ОБЩЕСТВЕННЫХ РАБОТ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ВНУТРЕННЕЙ ПОЛИТИКИ АДМИНИСТРАЦИИ Ф. Д. РУЗВЕЛЬТА В 30-Х ГГ. XX СТ.

В статье рассмотрены основные этапы становления и эволюции программ общественных работ в США в 30-х гг. XX ст. Проанализирована роль общественных работ в развитии американского общества при президентстве Ф. Д. Рузвельта.

Ключевые слова: США, Ф. Д. Рузвельт, американское общество, общественные работы.

O. Komarenko, Ph.D. (History), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv,
M. Klyukalo, Stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PUBLIC WORKS PROGRAMS AS A COMPONENT OF FRANKLIN D. ROOSEVELT'S DOMESTIC POLICY IN THE 1930S

The article considers formation public works programs and its main stages of evolution in the USA during the 1930s. The role of public works in the development of American society under President F. Roosevelt is analyzed.

Key words: USA, F.D. Roosevelt, American society, public works.

УДК 930(477):39:061.22

Р. Конта, канд. іст. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ЗАСНУВАННЯ "ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСНИКА" ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ЕТНОЛОГІЧНИХ ЗДОБУТКІВ ЧЛЕНІВ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

У статті розглядається питання заснування "Літературно-наукового вісника" та висвітлення на його сторінках розвитку української етнології в Науковому товаристві ім. Шевченка.

Ключові слова: Наукове товариство ім. Шевченка, етнологія, етнографія, історіографія, Товариство, НТШ, ЛНВ, "Літературно-науковий вісник".

Серед видань Наукового товариства ім. Шевченка (далі – НТШ, Товариство) інформацію про стан розвитку етнографічної науки в цій організації можна знайти в "Літературно-науковому віснику" (далі – ЛНВ). Відомості про заснування даного друкованого органу містяться в XXI-ому томі "Записок НТШ", де в підрозділі "З Товариства" розглядалася діяльність Виділу (Президії НТШ) за вересень–грудень 1897 р. Рішенням Виділу від 22 жовтня та 3 листопада було прийнято два рішення, які доповнювали один одного та зводились до реформування часопису "Зоря" і створення ЛНВ [4, с. 1].

Ці рішення аргументувались тим, що часопис "Зоря" вже не задовольняв потреби українського читача, а тому його за пропозицією М. Грушевського було заплановано реорганізувати в "місячник, об'ємом вдвоє більший, що містив би в собі оригінальну та перекладну белетристику та огляд літературного та культурного життя Русинів і інших народів" [4, с. 5]. Основою для ЛНВ, крім часопису "Зоря", послужило також інше видання – "Житє і слово" [5, с. 9; 26, с. 233]. Причиною таких змін, на думку Л. Шологон, було те, що "часопис "Зоря" вимагав серйознішого підбору матеріалу та кращого редагування, а журнал "Житє і слово" мав небагато передплатників" [24, с. 93]. Тому об'єднання цих двох видань мало на меті створити новий якісно кращий та більш популярний періодичний друкований орган.

Новий журнал під назвою ЛНВ почав виходити з 1898 р. під колективною редакцією О. Борковського, М. Грушевського, О. Маковея та І. Франка. Автор замітки про діяльність НТШ, І. Кокорудз, висловлював свої сподівання щодо перспектив даного друкованого органу: "надіятися належить, що українсько-руська спільність, свідомо великої ваги такого видавництва в культурнім розвою народа, підопре сей "Вістник" многи-

сельно передплатою, бо лиш від того зависить єго розвій і дальше розширенє" [4, с. 5–6].

Загалом в історії ЛНВ можна виділити декілька періодів, де критерієм виступає місце видання журналу: перший львівський період (січень 1898 – грудень 1906 рр.); київський період (січень 1907 – серпень 1914 рр.; липень 1917 – вересень 1919 рр.); другий львівський період (травень 1922 – липень 1932 рр.) та німецький період (1948–1949 рр.) [26, с. 233]. Деякі вчені окремо виділяють період 1933–1939 рр. в історії ЛНВ, коли цей журнал, хоча й виходив під редакторством Д. Донцова та під назвою "Вістник літератури, мистецтва, науки й громадського життя", але фактично продовжував попереднє видання [12, с. 3, 9–10; 25, с. VIII]. Крім відмінностей пов'язаних із місцем видання даного друкованого органу були і інші зміни, які впливали на висвітлення проблеми висвітлення розвитку української етнології в НТШ.

Спочатку (1898–1905 рр.) цей журнал був заснований як видання НТШ, але пізніше в 1905 р. він був переданий до "Українсько-руської видавничої спілки" та з 1907 р. почав виходити в Києві. Як зазначає Н. Кузіна, перенесення ЛНВ до Києва було зумовлено необхідністю подолання в національному розвитку негативного впливу державно-територіальної розмежованості та створення умов для національного відродження на основі єдиної української ідеї [10, с. 14].

У контексті висвітлення поставленої нами проблеми нас цікавить саме перший львівський період існування ЛНВ, який майже повністю збігається з часом його видання як журналу НТШ. Цим і визначаються хронологічні межі нашого дослідження. Ключову роль у діяльності журналу в перший період відіграв І. Франко. Наступні ж організаційні пертурбації вплинули як на змістовне наповнення видання, так і на його структуру.

Під таким кутом зору ЛНВ аналізуються вперше. Зупинившись лише на дисертаційних дослідженнях стає помітно, що до останнього часу вчені, як правило, виділяли інші хронологічні межі та інші аспекти діяльності цього видання, де пріоритетним напрямком було вивчення ЛНВ крізь призму поширення ним ідей суспільно-політичного та культурно-просвітнього характеру, а також дане видання розглядалось як джерело формування суспільної думки [7; 11; 14; 23]. В окремих працях ЛНВ досліджується з позиції літературознавства та інших наук філологічного спрямування [3; 8]. Деякі дослідження стосуються журналу лише опосередковано [6] або вивчають його у вузькопрофільному напрямку ніяк не пов'язаному з розвитком етнології в НТШ [1].

Найбільшу цінність для нашого дослідження становить праця В. Шаповала під назвою "Літературно-науковий вістник" (1898–1932 рр.): Творення державницької ідеології українства", яка була видана в 2000 р. у Львові. Це фактично єдине дослідження, в якій міститься огляд етнографічних матеріалів, вміщених на сторінках ЛНВ, разом із досить вдалою спробою їх систематизації та аналізу. Крім того, в цьому дослідженні окремо можна виділити матеріали, що стосуються першого львівського періоду існування журналу. Відповідна інформація знаходиться у підрозділі "Генезис етнологічних і літературно-мистецьких процесів" [22, с. 29–55], хоча безпосередньо огляду етнографічних матеріалів присвячена лише половина підрозділу [22, с. 29–41]. Однак, праця В. Шаповала має власне тематичне спрямування та не виділяє аспекту історіографічного дослідження розвитку етнології в НТШ на сторінках ЛНВ. Разом з тим, деякі аналітичні узагальнення, які торкаються поставленої нами проблеми є досить ґрунтовними.

Якщо говорити про тематичне спрямування ЛНВ, то на відміну від інших друкованих органів НТШ, це видання було переважно літературного та суспільно-політичного напрямку, хоча, як помітно із самої назви журналу, окремим напрямком його редакційного політики було висвітлення наукових здобутків вчених. Але цей напрямок був більш популярного спрямування та розрахований на широкі маси. З іншого боку, ЛНВ читали багато людей, а не вузьке коло вчених-фахівців в окремих галузях знання і тому зазначене видання займає окрему нішу у формуванні знання про розвиток української етнології в НТШ.

Що стосується структури ЛНВ, то в контексті вирішення поставленої проблеми, найбільш цінним є розділ "Хроніка та бібліографія", а також окремі статті з інших розділів, які торкаються проблеми етнологічних досліджень в НТШ. Вказаний розділ поділявся на окремі тематичні підрозділи: "Літературні вісті і уваги", "Нові книжки", "З газет і журналів", "Персоналія", "З науки і штуки", "Із суспільного життя", "Від редакції". Ці підрозділи регулярно виділялися у розділі "Хроніка та бібліографія" першого львівського періоду існування ЛНВ, хоча і зазнавали певних невеликих модифікацій та змін у назві. У вказаному розділі містилася різного роду інформація про організаційну роботу НТШ, яка стосувалася етнографічних досліджень та подавався огляд етнологічних праць його членів.

Важливе значення для вирішення поставлених нами завдань має також підрозділ "Нові книжки", де розміщувалися дані про етнографічні праці членів НТШ разом з рецензіями на них, а також відповідні видання етнологічного характеру організації такі як: "Етнографічний збірник" та "Матеріали до українсько-руської етнології". У цьому підрозділі розглядалися також й інші видання Товариства, в яких можна було знайти інформацію про етнологічні дослідження в цій інституції, а саме: "Записки

НТШ" та "Хроніки НТШ". Відповідно і матеріали вміщені в інших підрозділах розділу "Хроніка та бібліографія", які торкаються проблеми розвитку української етнології в НТШ мають важливе значення в якості джерела до історіографічного дослідження розвитку етнології в Товаристві.

На сторінках ЛНВ саме в розділі "Хроніка і бібліографія" містяться найбільш цінні відомості з точки зору нашого дослідження. Особливо важливу інформацію дає підрозділ "З науки і штуки", де регулярно подавався огляд рішень керівних органів НТШ. У даному контексті ми можемо виокремити рішення Етнографічної комісії, історико-філософської та філологічної секції, де починаючи з 1901 р. різко збільшилася кількість матеріалів, які стосувалися різних сторін етнографічної діяльності членів Товариства, а саме: створення етнографічного музею; реферування та рецензування окремих етнографічних праць членів НТШ разом із вказівками на зміст цих досліджень; рекомендації до друку етнологічних праць та етнографічних збірок і т.д.

Серед подібного роду інформації зустрічаються також і особливо цінні відомості, що стосуються методології етнологічної роботи з вказівкою на розроблені членами Товариства програми по збиранню етнографічних матеріалів. Так, під час огляду статті М. Дикарева зазначається, що "у формі питань автор подає детальну програму для збирання відомостей про громади і збірки сільської молодіж: про вулицю, вечерниці досвітки та складки" [20, с. 69].

Таким чином, із загальної маси методологічних робіток завдяки публікаціям у ЛНВ можна було виділити програми по збиранню етнографічних матеріалів з окремих проблем, які цікавили читача та дозволяли потім ознайомитися з ними детально у вказаних виданнях. Крім того, як правило, подібного роду методологічні розробки забезпечувалися вступною теоретичною частиною, де пояснювалося бачення автором проблеми, що є предметом дослідження. Відповідно у програмі М. Дикарева, як зазначає оглядач, "автор висловлює свої погляди на порушену ним у програмі справу і на інші, що стоять із нею у зв'язи" [20, с. 69].

Якщо оцінювати ЛНВ комплексно в контексті поставленої нами проблеми, то тут варто погодитися з думкою В. Шаповала про те, що журнал активно підтримував дослідження етнографічної комісії НТШ [22, с. 35]. Про це свідчить велика кількість матеріалів про етнографічний напрямок роботи в Товаристві, що регулярно друкувалися на сторінках ЛНВ. Подібного роду інформація, зокрема, збірки етнографічних та фольклорних матеріалів, а також окремі етнологічні дослідження заповігали денационалізації українського народу та піднімали його освітньо-культурний рівень. Разом з тим на сторінках ЛНВ можна знайти узагальнену інформацію про обсяг видавничої діяльності в НТШ. Так, відповідно до статті І. Кривецького "Український видавничий рух в 1903 р." "перше найповажніше місце в видавничій продукції займає Наукове Тов. ім. Шевченка" [9, с. 122].

Враховуючи те, що важливим напрямком редакційної політики ЛНВ було висвітлення тогочасних суспільно-політичних проблем, то і багато інформації на сторінках цього видання стосувалося питань пов'язаних з українською мовою, проблемами освіти, політикою іноземних держав під владою яких знаходились українські землі і т.д. Але в процесі аналізу подібних проблем піднімалися також питання розвитку науки в НТШ і ставлення до цього окремих вчених, державних чи громадських діячів. Цікавою з цієї точки зору є огляд рецензії на працю Т. Флоринського "Малорусский язык и украинско-русский" літературний сепаратизм", що була вміщена у третьому номері "Етнографического обозре-

нин" за 1900 р. Тут наводиться велика цитата з вказаного видання з якою оглядач повністю погоджується, а саме: "ведуть ся приготування для отвореня "українсько-руської" академії наук ... видають ся твори по історії і етнографії...Борьбі проти того національного руху присвячена ціла брошура проф. Флоринського. Вона свідчить тільки про те, що люди наук бувають нераз незвичайно злими і шкідливими публіцистами як для народного діла, так і для самої науки" [9, с. 134].

Вказана цитата на сторінках ЛНВ з іншого журналу невідомого автора повинна була посилити ефект засудження такого типу поглядів на розвиток української науки, в тому числі і етнології, в НТШ. Це пояснюється перш за все тим, що несприйняття поглядів Т. Флоринського з боку вчених Товариства було б очікуваною природною реакцією на образ, але заперечення подібного роду закидів на адресу науковців Товариства з боку інших незаангажованих дослідників (не членів НТШ) повинно було сприяти формуванню позитивної суспільної думки читачів ЛНВ про розвиток науки в Товаристві, де важливе місце посідали етнографічні дослідження. Це був дієвий інструмент у боротьбі проти ворогів усього українського, які заперечували саму можливість існування української наукової інституції академічного характеру.

Особливістю ЛНВ як переважно публіцистичного, а не наукового видання було те, що окремі суто етнографічні праці членів НТШ розглядалися в ньому крізь призму суспільно-політичного життя українського народу, а не як дослідження, що визначали розвиток етнології як науки в межах Товариства. Це стосується, зокрема, і праці М. Грушевського "Спірні питання староруської етнографії" [2], основне значення якої, на думку В. Гнатюка, полягало у тому, що вона "вийшла в Росії в українській мові і нашою фонетичною правописом..." [21, с. 69–70]. Таким чином, В. Гнатюк взагалі не аналізував зміст цієї праці з точки зору розвитку етнографічної науки в Україні, що значно послаблює значення даної рецензії в контексті вирішення поставленої нами проблеми.

Як помітно з аналізу ЛНВ, етнографами Товариства велася системна робота по заохоченню до проведення етнографічних досліджень місцевою сільською інтелігенцією, до якої можна віднести переважно вчителів та священників, а також освічених молодих людей, які захоплювалися народознавчими пошуками.

Відповідно саме на цю цільову аудиторію переважно були розраховані регулярні заклики збирати етнографічні матеріали, що друкувалися на сторінках ЛНВ. У таких зверненнях подавалася не лише тематика досліджень, але й їх методика, яка відповідала тогочасним європейським стандартам. Причому ця інформація була досить деталізована і дозволяла виділити широке коло недосліджених проблем української етнології та надавала чіткі інструкції щодо прийомів фіксації етнографічних даних. Найбільше таких матеріалів на сторінках ЛНВ вміщено під авторством В. Гнатюка та І. Франка [15, с. 214–215; 16]. Як зазначає В. Шаповал "Інтелектуально-організаційними зусиллями І. Франка та В. Гнатюка в журналі розпочато кампанію зі збирання народної творчості широким загалом людей" [22, с. 35].

Матеріали вміщені в ЛНВ свідчать про те, що крім активних етнологічних досліджень вчені НТШ намагалися налагодити наукові зв'язки з провідними тогочасними осередками етнографічної науки. Про наміри такого роду діяльності Товариства говорилося на сторінках журналу. Причому в даному питанні можна відзначити багатовекторність наукових інтересів вчених НТШ, які намагалися налагодити зв'язки як з європейськими етнографічними товариствами: Віденським етнографіч-

ним товариством (Zeitschrift für oest Volkskunde); шведським етнографічним видавництвом "Svenska Landtmälen"; Чеським науковим товариством у Празі (Česka společnost nauk), так і з відповідними російськими організаціями – археологічними товариствами в Петербурзі й Москві, "Обществом любителей естествознания, антропологии и этнографии" (м. Москва) та ін.

Одним з практичних проявів такої співпраці став обмін літературою між вказаними організаціями та НТШ, про що свідчать матеріали ЛНВ [17, с. 51]. Пізніше в журналі вміщалися як матеріали про наміри подальшої роботи у цьому напрямку [18, с. 143], так і друкувалися результати такої співпраці [19, с. 186]. Відповідно така інформація демонструє прагнення членів НТШ інтегруватися у світовий науковий простір, що в подальшому принесло свої позитивні результати.

Таким чином, починаючи із заснування ЛНВ проблема української етнографії в даному виданні займала важливе місце, оскільки вона дозволяла науково обґрунтувати окремішність українського народу, самобутність української культури та традицій. Це завдання на сторінках ЛНВ реалізовувалося шляхом огляду наукових здобутків НТШ у галузі етнології, що включало огляд етнографічних збірок та етнологічних праць, які видавало Товариство, а також рецензій на ці дослідження з боку інших вчених. У ЛНВ можна знайти також відомості про етнографічні експедиції НТШ та організаційні моменти пов'язані з налагодженням широкомасштабних етнографічних досліджень українських земель, які за відсутності незалежної української держави були в цей час розділені між двома імперіями: Російською та Австро-Угорською.

Список використаних джерел

1. Бутиріна М.В. Комунікативні фактори функціонування публіцистичних текстів (на матеріалі журналів "літературно-науковий вісник" і "питання філософії та психології") : Дис. ... канд. філологічних наук: 10.01.08 / М.В. Бутиріна – Дніпропетровськ, 2001.
2. Грушевський М. Спірні питання староруської етнографії // Статті по славянознавству. – Вып. I. – СПб., 1904. – С. 305–321.
3. Гумений М. Публіцистика "Літературно-наукового вісника" (1898–1906) : Дис. ... канд. філол. наук – Дніпропетровськ, 1973.
4. 3 Товариства // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1898. – Т. XXI. – С. 1–20.
5. Канцелярук Б.І. Іван Франко – соредактор журналу "Літературно-науковий вісник" (1898–1906 гг.) : Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1975.
6. Канцелярук Б.І. Іван Франко – співредактор журналу "Літературно-науковий вісник" (1898–1906 pp) : Дис. ... канд. філолог. наук: / Канцелярук Б.І. – К., 1975.
7. Квіт С. М. Дмитро Донцов і "Літературно-науковий вісник" ("Вісник") на тлі розвитку української літератури і журналістики 20-х – 30-х років : Дис. ... доктор. філолог. наук: 10.01.08 / Квіт Сергій Миронович. – Київ, 2000.
8. Корбич Г.Г. Літературно-науковий вісник (1898–1906) і український літературний процес : Дис. ... канд. філол. наук: 10.01.02 / Корбич Галина Григорівна. – К., 1994.
9. Кревецький І. Український видавничий рух в 1903 р. // ЛНВ. – Львів, 1904. – Т. XXV. Кн. 1–3. – С. 121–133.
10. Кузіна Н.В. Роль "Літературно-наукового вісника" в національному відродженні України (київський період 1907–1919 pp.) : Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Кузіна Наталія Вікторівна. – К., 2003.
11. Кузіна Н.В. Роль "Літературно-наукового вісника" в національному відродженні України (київський період 1907–1919 pp.) : Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Кузіна Наталія Вікторівна. – К., 2002.
12. Леськова М.П. "Літературно-науковий вісник" як культурологічне джерело духовного відродження української нації (20–40-і роки XX ст.) : Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Леськова Майя Петрівна. – К., 1996.
13. Леськова М.П. "Літературно-науковий вісник" як культурологічне джерело духовного відродження української нації (20–40-і роки XX ст.) : Дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Леськова Майя Петрівна. – Київ, 1996.
14. Франко І., Гнатюк В. До збирачів етнографічних матеріалів // ЛНВ. – Львів, – 1904. – Т. XXVIII. – Кн. 10–12. – С. 214–217.
15. Франко І., Гнатюк В. Збирайте етнографічні матеріали! // ЛНВ. – Львів, – 1902. – Т. XVII. – Кн. 1. – С. 77–78.
16. Хроніка і бібліографія // ЛНВ. – Львів, 1898. – Т. III. – Кн. 7–9. – С. 49–56, 145–156, 201–204.
17. Хроніка і бібліографія // ЛНВ. – Львів, 1900. – Т. XI. – Кн. 7–9. – С. 61–80, 129–144, 204–216.

19. Хроніка і бібліографія // ЛНВ. – Львів, 1900. – Т. XII. – Кн. 2 – С. 183–191.
 20. Хроніка і бібліографія // ЛНВ. – Львів, 1901. – Т. XIII. – Кн. 4–6. – С. 55–76, 132–152, 209–228.
 21. Хроніка і бібліографія // ЛНВ. – Львів, 1905. – Т. XXIX. – Кн. 1–3. – С. 67–76, 138–152, 257–268.
 22. Шаповал Ю.Г. "Літературно-науковий вісник" (1898–1932 pp.): Творення державницької ідеології українства. – Львів, 2000.
 23. Шептицька Т.Л. Антималоросійський дискурс української літератури 1920-х – початку 1930-х років (на матеріалі "Літературно-наукового вісника") : Дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Шептицька Тетяна Леонідівна. – К., 2005.

24. Шологон Л.І. "Літературно-науковий вісник" (1898–1914 pp.) як джерело до вивчення національно-культурного життя українців Галичини // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серія "Історія". – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 14 – С. 93–101.
 25. Ясінський Б. Від упорядника // Літературно-науковий вісник: Показчик змісту. Т. 1–109 (1898–1932) / Уклад. Богдан Ясінський. – К.; Нью-Йорк, 2000.
 26. Ясь О.В. Літературно-науковий вісник // Енциклопедія історії України: У 10 т. – К., 2009. – Т. 6: Ла-Мі. – С. 233–237.

Надійшла до редколегії 30.01.13

Р. Конта, канд. ист. наук, доц.
 КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСНОВАНИЕ "ЛИТЕРАТУРНО-НАУЧНОГО ВЕСТНИКА" И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ В КОНТЕКСТЕ ОСВЕЩЕНИЯ ЭТНОЛОГИЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИЙ ЧЛЕНОВ НАУЧНОГО ОБЩЕСТВА ИМ. ШЕВЧЕНКО

В статье рассматривается вопрос создания "Литературно-научного вестника" и освещение на его страницах развития украинской этнологии в Научном обществе им. Шевченко. Проанализирована структура данного печатного издания, характер размещенных в нем материалов и их содержание в контексте исследования деятельности членов Этнографической комиссии. Прослежены основные тенденции формирования научных знаний об этнологических достижениях членов указанной организации, а также значения "Литературно-научного вестника" как историографического источника к изучению поставленной проблемы. Прослежено как на страницах данного издания формировалось научное знание о развитии украинской этнологии в Научном обществе им. Шевченко. Выделены отдельные аспекты и направления, за которыми подавался обзор этнологической деятельности в "Литературно-научном вестнике" путем анализа соответствующих структурных подразделений указанного издания, где находилась информация, которая касалась поставленной автором проблемы. В частности, выделены такие аспекты как: деятельность Этнографической комиссии и ее печатных изданий; организация и проведение этнографических экспедиций; этнографические труды членов указанной организации и др. Отдельным источником анализа стали рецензии на этнографические труды членов Научного общества им. Шевченко.

Ключевые слова: Научное общество им. Шевченко, этнология, этнография, историография, Общество, НТШ, ЛНВ, "Литературно-научный вестник".

R. Konta, Ph.D. in History, Associate Prof.
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE FOUNDATION OF "LITERARY-SCIENCE HERALD" AND ITS VALUE IN THE CONTEXT OF REVIEW OF ETHNOLOGIC ACHIEVEMENTS OF MEMBERS OF SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY.

An article deals with a problem of establishment of "Literary-science herald". It reveals the development of the Ukrainian ethnology in Shevchenko Scientific Society. The structure of this printing edition is analyzed in the context of research activity of Ethnographic commission members. The basic tendencies of forming of scientific knowledge about ethnologic achievements of members of the indicated organization are traced. The value of "Literary-science herald" as historiography source is examined. It is stated that on the pages of this edition scientific knowledge was formed about development of the Ukrainian ethnology in Shevchenko Scientific Society. Separate aspects and directions after which the review of ethnologic activity was given in to "Literary-science herald" by the analysis of the proper structural subdivisions of the indicated edition are selected where the contained information which touches the problem put an author was. In particular, such aspects are selected as: activity of the Ethnographic commission and its printing organs; organization and leadthrough of ethnographic expeditions; ethnographic workers of members of the organization.

Key words: Shevchenko Scientific Society, ethnology, ethnography, historiography, Society, NTSh, LNV, "Literary-science herald".

УДК 94(477) "1920/1923"

О. Купчик, канд. ист. наук, доц.
 КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ТОРГІВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ (1920 – 1923 РР.): ГОЛОВНІ ДІЙОВІ ОСОБИ

У статті визначено персональний, національний та партійний склад керівництва Управління Уповноваженого Народного комісаріату зовнішньої торгівлі РСФРР при РНК УСРР на початку 1920-х років. З'ясовано їх освітній рівень й фахову підготовку, проаналізовано участь у суспільному й політичному житті, простежено життєвий і кар'єрний шлях. А також встановлено подальшу особисту долю в роки сталінізму.

Ключові слова: уповноважений, раднарком, наркомат, університет, репресії.

Одним з чинників, від якого залежить ефективне функціонування будь-якого державного органу, є належне кадрове забезпечення. Від нього залежить здатність державного органу оперативного й якісно виконати покладені на нього завдання. З такою проблемою в Україні зіткнулась радянська влада в період її утвердження на початку 1920-х років. Це стосувалось і також важливої сфери як зовнішні відносини, де фахівців тоді не вистачало особливо. Зважаючи, що уряд УСРР мав намір, долаючи міжнародну ізоляцію, налагоджувати з іноземними державами як офіційні політичні, так і торговельні відносини, проблему слід було вирішувати.

На той час в Україні була відсутня власна школа професійних дипломатів, у тому числі зовнішньоторгівельних. Звичайно, що при прийомі на роботу до зовнішньоторгівельного відомства УСРР перевага надавалась членам КП(б)У. Існуючий в складі Інституту зовнішніх зносин [1, с. 70] (діяв в Києві протягом 1920 – 1923 рр.) зовнішньоторгівельний факультет лише розпочинав роботу, тому ще не міг забезпечити потреби НКЗТ УСРР у спеціалістах. На відміну від керівництва Народного комісаріату закордонних справ, номенклатура зовнішньоторгівельного відомства УСРР ще не виступала предметом окремого наукового дослідження. Тому метою статті є з'ясувати особовий, національний і